

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
Спеціальність – 032 Історія та археологія
Освітня програма «Історія України»
Рік навчання 1, семестр 1,
Форма навчання денна, заочна
Кількість кредитів ЄКТС 4
Мова викладання українська

Лектор курсу

Додонова Віра Іванівна, доктор філософських наук,
професор

Контактна інформація
лектора (e-mail)

Кафедра філософії та міжнародної комунікації,
корпус. 3, к. 125, тел. 5278150
e-mail dodonovav @ nubip.edu.ua

Сторінка курсу в eLearn:

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3857>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна передбачає вивчення основних тенденцій розвитку науки, критичне осмислення подій та явищ наукового життя, використання філософської рефлексії для формування власної наукової світоглядної парадигми. «Філософія науки» орієнтована на формування у здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» парадигми наукового мислення, осягнення основних напрямків розвитку філософії науки як галузі філософського знання, вивчення основних тенденцій розвитку сучасної наукової парадигми, основ наукової культури, специфіки наукової діяльності вченого дослідника тощо. Їх знання та розуміння породжує вміння окреслювати дослідницьке поле власного наукового дослідження у відповідності до сучасної парадигми наукового знання, формувати методологію власного наукового дослідження, а також давати власну оцінку явищам і подіям наукового життя. Вагому роль відіграє філософія науки у формуванні комунікативних навичок та творчих здібностей.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач:

- загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність до цілісного викладу основних проблем філософії науки на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Комплексність та системний підхід до проведення наукових досліджень із дотриманням академічної доброчесності.

ЗК 9. Здатність оцінювати та забезпечувати високу якість виконаних робіт.

ЗК 10. Здатність бути критичним та самокритичним. Здатність критично сприймати та аналізувати чужі думки й ідеї, шукати власні шляхи вирішення проблеми, рецензувати наукові публікації та автореферати, здійснювати критичний аналіз власних матеріалів.

ЗК 14. Комплексність у педагогічній діяльності щодо організації та здійснення освітнього процесу, навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки студентів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

ЗК 15. Здатність до міжособистісної та кроскультурної комунікацій, адаптивності, креативності, командної роботи, поцінювання й прояву етики і високої професійної культури.

- спеціальні компетентності (СК):

СК 4. Комплексність у проведенні критичного аналізу різних інформаційних джерел, авторських методик, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів історичній галузі.

СК 8. Комплексність у публічному представленні та захисті результатів дисертаційного дослідження.

СК 9. Здатність брати участь у критичному діалозі. Здатність брати участь у наукових дискусіях на міжнародному рівні, відстоювати свою власну позицію.

СК 11. Комплексність у набутті та розумінні значного обсягу сучасних науковотеоретичних знань в історичній галузі та суміжних з ним сферах гуманітарних наук.

СК 13. Здатність відрізнити специфіку підходів до розв'язання вирішення проблем у галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.

СК 15. Здатність до професійного розвитку та самоорганізації, проектування власної кар'єри та готовності до постійного підвищення професійної кваліфікації.

результати навчання (РН):

РН 01. Використовувати сучасні теоретичні та методологічні досягнення історичної науки.

РН 02. Виділяти невирішені проблеми та прогалини в історіографічному масиві.

РН 06. Застосовувати сучасні методології, методи та інструменти педагогічної та наукової діяльності за фахом.

РН 07. Продувати нові ідеї і розв'язувати комплексні проблеми у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності.

РН 08. Демонструвати обізнаність із законодавством, зокрема щодо захисту прав інтелектуальної власності та дотримуватись принципів академічної доброчесності.

РН 09. Детально планувати наукове дослідження для вирішення важливої задачі в галузі історії та/або археології.

РН 10. Застосовувати сучасні методи пошуку, збору та обробки інформації в науковій та науково-педагогічній діяльності.

РН 12. Формулювати та перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні наукові аргументи і докази, підтвержені історичними джерелами.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/лабора торні,)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
1. Феномен науки. Проблемне поле філософії науки.	2/2	Знати основні аспекти буття науки, особливості та критерії наукового знання, діахронний та синхронний аспекти буття та дослідження науки, основні види наукової раціональності, функції науки й функції філософії у	Опрацювання визначених темою питань з подальшим професійним обговоренням або написання тез доповідей	4

		науковому пізнанні. Вміти розрізняти науку й паранауку.	чи авторського есе з подальшою його презентацією. Тест.	
2. Основні етапи становлення науки.	4/4	Знати світоглядні та соціокультурні передумови виникнення науки, періодизацію науки, основні періоди розвитку науки та особливості буття й розвитку сучасної науки. Розуміти відмінність між раціональним і науковим знанням, відмінності між соціогуманітарними, природничими та технічними науками, особливості класичної, некласичної та постнекласичної наукової парадигми. Вміти розрізняти ідеали та норми класичної, некласичної й постнекласичної науки та використовувати набуті знання у власній науково-дослідній діяльності.	Опрацювання визначених темою питань з подальшим професійним обговоренням або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією. Тест.	4/2
3. Генеза та етапи розвитку філософії науки. Сцієнтизм та антисцієнтизм.	4/4	Знати передумови виникнення та особливості розвитку філософії науки в XIX столітті, основні ідеї та причини прихильності природознавців до теоретико-методологічних напрацювань представників «другого» позитивізму, особливості формування методології гуманітарного знання у неокантіанстві. Розуміти специфіку логічного аналізу мовних форм знання у неопозитивізмі, причини виникнення та основні методологічні програми представників постпозитивізму. Знати та вміти використовувати у науково-дослідній діяльності герменевтичну методологію.	Опрацювання визначених темою питань з подальшим професійним обговоренням, вирішення логічних задач, або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією. Тест.	6/2
4. Структура і динаміка наукового пізнання.	2/2	Знати рівні пізнання та основні види знання, структуру та форми наукового пізнання, природу та типи наукових революцій. Вміти розрізняти емпіричний та теоретичний рівень наукового пізнання та відповідні їм форми та використовувати набуті знання на практиці.	Опрацювання визначених темою питань з подальшим професійним обговоренням або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією. Тест.	4
5. Методологічний інструментарій сучасної науки.	2/2	Знати відмінність між методом, методологією та методикою, специфіку філософсько-	Опрацювання визначених темою питань з	4

		методологічного аналізу науки, функції загальнонаукової методології пізнання. Вміти розрізняти методи емпіричного дослідження (спостереження, опис, вимірювання, експеримент) та теоретичного дослідження (ідеалізація, формалізація, уявний експеримент, гіпотетико-дедуктивний метод). Знати основні правила побудови наукових визначень та вміти їх використовувати у власній науково-дослідній роботі.	подальшим професійним обговоренням або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією. Тест.	
6. Діалектична логіка як методологія наукового пізнання. Соціокультурні аспекти науки.	2/2	Знати основні закони логіки та їх методологічне значення, види та своєрідність аргументації, структуру та види доведень Вміти вести аргументовані наукові дискусії.	Опрацювання визначених темою питань з їхнім подальшим обговоренням вирішення практичних задач з теорії аргументації. Тест.	6
7. Філософія техніки.	2/2	Знати основні проблеми філософії техніки, історичну еволюцію поняття «техніка» і його сучасні інтерпретації, особливості техносфери. Розуміти специфіку віртуальної реальності як унікального соціокультурного феномену та наслідки сучасної комп'ютерної революції та особливості розвитку інформаційного суспільства.	Опрацювання визначених темою питань з подальшим професійним обговоренням або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією. Тест.	4
8. Етика науки.	2/2	Знати підстави моралі, ціннісні орієнтації сучасної науки та кожного вченого. Розуміти важливість проблеми морального вибору і моральної відповідальності у науці та значення професійної відповідальності ученого. Знати та розуміти основні положення Етичного кодексу вченого України.	Опрацювання визначених темою питань з подальшим професійним обговоренням або написання тез доповідей чи авторського есе з подальшою його презентацією. Тест.	4
Навчальна робота				70
Екзамен			Три відкриті питання	30
Всього за 1 семестр				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Дедлайни визначені в ЕНК. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання тем відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, стажування або відрядження).
Політика оцінювання самостійної роботи	Самостійна робота у формі написання реферату є складовою навчальної роботи. Здобувачі вищої освіти мають право самостійно обирати теми рефератів, попередньо узгоджуючи їх з лектором, або ж обирати одну з пропонованих ним тем.
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час самостійних робіт, тестування та екзаменів заборонені (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Плагіат у рефератах аспірантів недопустимий. У разі виявлення у рефераті плагіату, робота повертається аспіранту для доопрацювання.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в дистанційній on-line формі за погодженням із деканом факультету)
Оцінювання	Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема оцінювання теоретичної (знання) та практичної підготовки (вміння) у співвідношенні 50/50, тобто 35 балів максимум знання і 35 балів – вміння. Проміжний контроль знань відбувається після кожної теми у формі тестування, максимум 2 бали. Підсумкова атестація – максимум 30 балів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна результатів складання екзаменів	
	Екзамен	
90-100	Відмінно	
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	незадовільно	

Рекомендована література.

Основна:

1. Габович О., Кузнецов В. Філософія наукових теорій. Нарис перший: назви та реалії. Київ, Науково-виробниче підприємство «Видавництво “Наукова думка” НАН України», 2023. – 518 с.
2. Філософія науки: Підручник / за ред. І. С. Добронравової. – К.: Київський університет, 2018. – 255 с.
3. Філософія науки: Навч. посіб. / Петрук Н. К., Гапченко О. В., Левченко А. В. Хмельницький: ХНУ, 2018. – 271 с.
4. Філософія науки: Навчальний посібник/ Гоян І.М., Матвієнко І.С., Сторожук С.В.// За ред. С.В. Сторожук. – 4-те видання, виправлене і доповнене. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2020. – 420 с.

5. Філософія освіти і науки : Навч. посіб. / В. П. Загороднюк [та ін.] ; [Відп. ред.: В. П. Загороднюк, Л. І. Мозговий]. – К. : Знання України, 2017. – 347 с.
6. Штанько В. І. Філософія і методологія сучасної науки: Підруч. для аспірантів усіх спец. – Харків : ХНУРЕ, 2017. – 177 с.
7. Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
8. Ханстантинов В. О. Філософія науки: курс лекцій / В. О. Ханстантинов. – Миколаїв: МНАУ, 2017. – 188 с.
9. Кузь О. М. Філософія науки : Навчальний посібник / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 172 с.
10. Комунікативні трансформації в сучасній науці: Монографія – К., Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, 2022. – 394 с.
11. Філософські основи наукових досліджень / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. – К.: Інтерсервіс, 2019. – 240 с.
12. Філософія науки: курс лекцій з вивчення дисципліни для здобувачів III рівня вищої освіти «доктор філософії» спеціальності 204 «ТВППТ» денної та заочної форми навчання / О. П. Сидоренко – Одеса: ОДАУ, 2019. – 156 с.
13. Філософія науки: підручник / О. П. Сидоренко, С. С. Корлюк, О. А. Коваленко, Т. В. Розова [та ін.]; за ред. О. П. Сидоренка – Одеса, 2020. – 230 с.
14. Філософія науки. Етика та методологія наукового дослідження : навч.- метод. посіб. для підготовки докторів філософії «Doctor of Philosophy» (PhD) / І. Г. Утюж [та ін.]. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. – 76 с.

Додаткова:

1. Doichyk M, Doichyk O. The Idea of Dignity in Contemporary Scientific Discourse. Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences, 2019. 2 (2). P. 3-12.
2. Doichyk M. Protestant view on Human Dignity from the perspective of Max Weber's methodological individualism: social potential. Релігія та Соціум: міжнародний часопис. 2018. № 1-2 (29-30). С. 71-77.
3. Doichyk M. Cultivating dignity in Jean-Jacques Rousseau's social-ethical conception: gender aspect / Maksym Doichyk // Вісник Прикарпатського університету. Філософські науки. – Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2018. – Випуск 21. – С. 16-22.
4. Бергсон А. Творча еволюція. Філософія науки: Навчальний посібник. / 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С. В., Гоян І. М., Данилова Т. В., Матвієнко І. С. Івано-Франківськ, 2018. – С. 133-175.
5. Білецький І. П. Філософія науки: Навч. посіб. / І. П. Білецький, О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Х. : ХНЕУ, 2005. – 128 с.
6. Вернадський В. Про науковий світогляд. Філософія науки. Навчальний посібник. / 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С. В., Гоян І. М., Данилова Т. В., Матвієнко І. С. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 279-290.
7. Возняк Т. Що є істина? Філософія науки: Навчальний посібник. / 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2: Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С. В., Гоян І. М., Данилова Т. В., Матвієнко І. С. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 197-202.

8. Гегель Г.В.Ф. Наука логіки. Філософія науки: Навч. посіб. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 77–89.
9. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації. – К.: ППС, 2007. – 436 с.
10. Добронравова І.С. Новітня філософія науки: Підручник для студ. філос. ф-тів ун-тів і аспірантів (для складання канд. іспиту з філософії та філософії науки) / І.С. Добронравова, Т.М. Білоус, О.В. Комар. – К.: Логос, 2009. – 244 с.
11. Етика науки: виклики сучасності [Текст] : монографія / [М. М. Кисельов та ін.]; НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. – Ніжин: Лисенко М. М. [вид.], 2014. – 246 с.
12. Заїченко Г. Постмодернізм: Ключові ідеї Л. Вітгенштайна і Ж. Дерріда. Філософія науки: Навчальний посібник / 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 202–211.
13. Індустрія наукових знань. [Лук'янець В.С., Кравченко О.М., Мороз О.Я., Озадовська Л.В., Беличенко А.В., Остапенко Б.І]. Монографія – К.: УкрСіч, 2013. – 426 с.
14. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної ери. – К.: Лібра, 2001. – 400 с.
15. Кант І. До вічного миру // Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 310–330.
16. Козловський П. Постмодерна культура: суспільно-культурні наслідки технічного розвитку. Філософія науки: Навчальний посібник. / 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 218–228.
17. Копнін П. Логіка науки чи наука логіки? Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 47–50.
18. Кримський С. Зміст та функції природничо-наукової картини світу. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 211–218.
19. Леопольд О. Розвиток етики // Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 301–310.
20. Максютя М.Є. Філософія науки [Навч. посіб. для підгот. магістрів в агр. вищих навч. закл. III–IV рівнів акредитації за усіма напрямками підгот.]. – К.: Урожай, 2004. – 418 с.
21. Мамардашвили М. К. Наука і цінності – безкінечне і кінцеве // Філософія науки. // Наука і культура. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 114–133.
22. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки: Навч. посіб. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. – 181 с.

23. Пікашова Т., Шашкова Л. Що є знання? Філософія науки: Навчальний посібник. / 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 39–47.
24. Попович М. Наука шукає надійних фортець. Філософія науки: Навчальний посібник. / 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 183–187.
25. Попович М. Прийняття істини як розуміння: аналіз і синтез. Філософія науки: Навчальний посібник. / 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 192–197.
26. Філософія науки / Philosophy of science: Навчальний посібник. / 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 1. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. – Івано-Франківськ, 2018. – 495 с.
27. Філософія науки / Philosophy of science: Навчальний посібник. / 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. – Івано-Франківськ, 2018. – 495 с.
28. Філософія науки: Навч. посіб. / Петрук Н. К., Гапченко О. В., Левченко А. В. – Хмельницький : ХНУ, 2018. – 271 с.
29. Фірсова Л.В. Філософія науки: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. /Л.В. Фірсова, І.П. Черних, Я.М. Білик; Л.В. Фірсова (ред.). – Х. : ППВ «Нове слово», 2003. – 335с.
30. Чупрій Л.В., Настояща К.В., Марутян Р.Р. Культурні практики населення України під час війни: Аналітичний звіт. Київ: Видавництво НДІУ, Видавництво «Міленіум», 2023. - 220 с.
31. Шинкарук В. Діалектика: традиційний і нові підходи. Філософія науки: Навчальний посібник. / 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 175-183.
32. Штанько В. І. Філософія і методологія сучасної науки: Підруч. для аспірантів усіх спец. – Харків : ХНУРЕ, 2017. – 177 с.
33. Ясперс К. Сучасна наука // Філософія науки: Навчальний посібник. / 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. – Івано-Франківськ, 2018. – С. 239-246.

12. Інформаційні ресурси.

- Бібліотека e-reading. URL: <http://www.e-reading.by/bookbytypes.php?type=17>
- Бібліотека royallib. URL: <https://royallib.com/>
- Бібліотека Гумер. https://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/index_philos.php
- Державна наукова установа «Книжкова палата України ім. Івана Федорова»
<http://www.ukrbook.net>
- Електронна бібліотека НУБіП України eNULESIR: <https://nubip.edu.ua/node/17325>
- Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>
- Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого <http://www.nplu.org/>
- Одеська національна наукова бібліотека <http://www.odnb.odessa>
- Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка
<http://korolenko.kharkov.com>